

„Lniana codzienność”, czyli życie śląskich tkaczy

**Materiały edukacyjne z zakresu
dziedzictwa kulturowego**

**NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA**
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

„Lniana codzienność”, czyli życie śląskich tkaczy

Czas trwania zajęć: 1 godzina lekcyjna

CELE OPERACYJNE LEKCJI

Po lekcji uczeń:

- potrafi scharakteryzować zmiany w życiu społecznym na Dolnym Śląsku w XVIII w. na przykładzie życia codziennego śląskich tkaczy,
- rozumie, że historia tkactwa śląskiego jest częścią dziedzictwa narodowego,
- potrafi dostrzec związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy sytuacją ekonomiczną tkaczy a wybuchem buntu,
- na historię własnego regionu,
- potrafi wyszukać oraz porównać informacje pozyskane z różnych źródeł i formułować wnioski.

UMIĘTNOŚCI PONADPRZEDMIOTOWE

- efektywna praca w grupie,
- prezentacja własnego punktu widzenia i uważna analiza poglądów innych ludzi.

METODY NAUCZANIA

Elementy dramy, praca z tekstem źródłowym, rozmowa nauczająca, metoda trójkąta.

FORMY PRACY

Indywidualna, grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

Karteczki z rozpisanymi rolami (**załącznik nr 1**), teksty źródłowe dla grup (**załącznik nr 2**), pochodzące z następujących publikacji:

- *Z dziejów tkactwa ludowego*, Kamienna Góra 2008;
- S. Mizia, *Historia Śląska – popularny zarys dziejów*, Wrocław 1997;
- J. Lubieniecki, *Z dziejów Ziemi Kamiennogórskiej*, Jelenia Góra 1996;

oraz stron: <http://teatrnn.pl>; www.muzeum-dgh.pl; www.ciop.pl; <https://pl.wikipedia.org/wiki>, krzyżówka (**załącznik nr 3**), schemat do metody trójkąta (**załącznik nr 4**), przygotowane wcześniej przez nauczyciela kawałki lnianej tkaniny, zdjęcia lub slajdy przedstawiające narzędzia tkacza, np. warsztat tkacki, czótenka tkackie, kołowrotek.

PRZEBIEG LEKCJI

I. Wprowadzenie

1. W ramach wprowadzenia do tematu nauczyciel nawiązuje do poprzedniej lekcji poświęconej historii uprawy lnu i informuje uczniów, że jego uprawa rozpowszechniona na Ziemi Kamiennogórskiej była podstawą utrzymania wielu mieszkańców naszego regionu przez stulecia – 5 min.

II. Rozwinięcie

2. W celu przedstawienia sytuacji społecznej i ekonomicznej mieszkańców Ziemi Kamiennogórskiej związanych z uprawą lnu, nauczyciel proponuje uczniom ćwiczenie metodą dramy – 25 min.

By wprowadzić uczniów w role nauczyciel informuje ich, że do XVIII w. przenosi się podróżnik w czasie i przestrzeni, który, spotykając różnych ludzi, rozmawia z nimi i zadaje szereg pytań. Rolę podróżnika odgrywa nauczyciel.

Nauczyciel dzieli klasę na 3 grupy. Członkowie każdej z nich mają za zadanie wczuć się w rolę:

- kupca handlującego lnem,
- tkacza śląskiego,
- chłopa uprawiającego len.

Uczniowie tworzą profil postaci, posługując się następującymi pytaniami:

- Kim jesteś?
- Jaka jest Twoja pozycja majątkowa?
- Jak oceniasz swoją sytuację?

W tym samym czasie nauczyciel grupie uczniów zdolnych przydziela do wykonania zadanie, które ma skłonić ich do myślenia w innym kierunku niż kierunek pracy pozostałej części klasy. Ich zadaniem jest „wejście” w rolę osiemnastowiecznego adwokata, który podjął się obrony skazanych za wszczęcie buntu tkaczy i przedstawienie sytuacji ekonomicznej tkaczy oraz argumentów przemawiających na ich korzyść.

Zadaniem alternatywnym dla uczniów zdolnych może być analiza problemu: **Dlaczego w 1793 r. na Ziemi Kamiennogórskiej wybuchł bunt tkaczy śląskich?** Zastanówcie się, w jaki sposób można było uniknąć tych rozruchów. Kwestię tę uczniowie mogą przeanalizować na podstawie źródeł, stosując na przykład metodę trójkąta (**załącznik nr 2 i nr 4**).

Uczniom z deficytami z zakresu umiejętności psychospołecznych można pomóc w wykonaniu zadania dramowego, zwiększając ilość pytań pomocniczych, np. Na czym polega Twoja praca?, Czy jesteś zadowolony ze swojego życia?, Co chciałbyś zmienić? itp.

Członkowie każdej grupy w swojej pracy wykorzystują teksty źródłowe przygotowane przez nauczyciela (załącznik nr 2).

3. Po wyjściu z ról uczniowie oceniają warunki życia codziennego osób związanych z tkactwem, zastanawiają się, w jaki sposób można było je zmienić – 8 min.

III. Podsumowanie i ocena:

4. Nauczyciel zwraca uwagę na fakt, że jako mieszkańcy regionu, którego historia związana jest z lnem, powinniśmy pamiętać o naszym dziedzictwie kulturowym i o nie dbać, ponieważ jest częścią naszej tożsamości. Następnie ocenia efekty pracy uczniów, ich zaangażowanie oraz umiejętność współpracy w zespole. Jako zadanie domowe uczniowie mają wypełnić przygotowaną przez nauczyciela krzyżówkę związaną z uprawą lnu i tkactwem – 7 min.

ZAŁĄCZNIK nr 1 – ROLE

KUPIEC HANDLUJĄCY LNEM

Wyobraź sobie, że żyjesz w osiemnastowiecznej Kamiennej Górze. Wejdź w rolę postaci i opowiedz o sobie, posługując się następującymi pytaniami:

- Kim jesteś?
- Jaka jest Twoja pozycja majątkowa?
- Jak oceniasz swoją sytuację?

W swojej pracy wykorzystaj informacje zawarte w materiałach otrzymanych od nauczyciela. Uruchom także swoją wyobraźnię!

TKACZ ŚLĄSKI

Wyobraź sobie, że żyjesz w osiemnastowiecznym Chełmsku Śląskim. Wejdź w rolę postaci i opowiedz o sobie, posługując się następującymi pytaniami:

- Kim jesteś?
- Jaka jest Twoja pozycja majątkowa?
- Jak oceniasz swoją sytuację?

W swojej pracy wykorzystaj informacje zawarte w materiałach otrzymanych od nauczyciela. Uruchom także swoją wyobraźnię!

CHŁOP UPRAWIAJĄCY LEN

Wyobraź sobie, że żyjesz w XVIII wieku w jednej ze wsi należących do opactwa w Krzeszowie. Wejdź w rolę postaci i opowiedz o sobie, posługując się następującymi pytaniami:

- Kim jesteś?
- Jaka jest Twoja pozycja majątkowa?
- Jak oceniasz swoją sytuację?

W swojej pracy wykorzystaj informacje zawarte w materiałach otrzymanych od nauczyciela. Uruchom także swoją wyobraźnię!

ADWOKAT ZAJMUJĄCY SIĘ OBRONĄ TKACZY

Wyobraź sobie, że jesteś osiemnastowiecznym adwokatem, mieszkającym w Kamiennej Górze. Podjąłeś się obrony tkaczy skazanych za wszczęcie buntów. Wejdź w rolę postaci i przygotuj ekspresywną mowę obrończą, w której przedstawisz sytuację ekonomiczną tkaczy oraz argumenty przemawiające na ich korzyść.

W swojej pracy wykorzystaj informacje zawarte w materiałach otrzymanych od nauczyciela. Uruchom także swoją wyobraźnię!

ZAŁĄCZNIK nr 2

Materiały pomocnicze dla KUPCA HANDLUJĄCEGO LNEM:

Handel tkaninami i przędzą był zorganizowany. Kupcy zrzeszali się w konfraternie (związki). Kupcy Jeleniej Góry utworzyli związek w 1658 r., a kupcy Kamiennej Góry w 1861 r.[...]

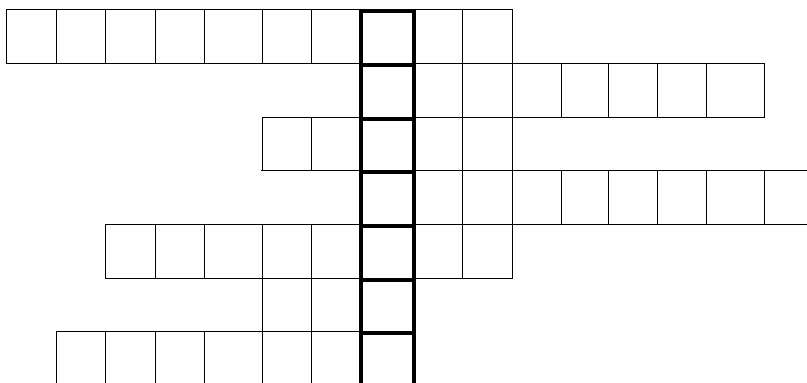
Kupcy dążyli do umocnienia swojej pozycji i zysków z handlu tkaninami. Najbogatsi kupcy zasiadali w radzie miejskiej i stanowili miejscowe prawo ze szczególnym uwzględnieniem własnych interesów.

Tkacze „na targach tygodniowych sprzedają surowe płótno”. [...] Często przed ustaleniem ceny kupiec znaczył płótno farbą i zmuszał tkacza do sprzedania płótna według wymuszonej ceny. Inni kupcy już nie chcieli nabyć stemplowanego płótna. Kupcy uzależnili od siebie tkaczy i prządki, ponieważ to oni stemplowali płótno swym znakiem, skazując tkacza na przymusową sprzedaż, nawet po niskiej cenie i sami wazyli dostarczone wyroby.

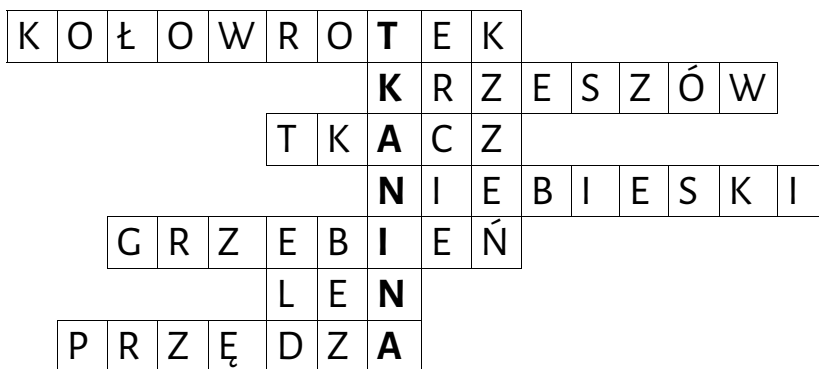
Sąsiedztwo z głównymi traktami handlowymi wpłynęło na ożywienie produkcji tkackiej. [...] W obronie własnych interesów, w okresie 1765–1788, Towarzystwo Kupców w Kamiennej Górze, wprowadziło zakaz importu towarów z Saksonii, m.in. bawełny i lnu. [Natomiast intensywnie handlowało] płótnem z Ameryką Północną, Anglią, Hiszpanią i Portugalią oraz ich koloniami w Ameryce Południowej. [...] Kupcy utrzymywali stosunki handlowe z Italią i Rosją.

[...] Na targach w Lipsku, Frankfurcie i Naumburgu Ślązacy sprzedawali duże ilości tkanin bawełnianych i lnianych, przędzę i sukno. [...]

Z dziejów tkactwa ludowego, Kamienna Góra, 2008, s. 9–13.

ZAŁĄCZNIK nr 3**KRZYŻÓWKA**

1. Urządzenie mechaniczne do wytwarzania przędzy z włókien. Dawniej bardzo powszechne, szczególnie w wytwórstwie chałupniczym.
2. Europejska Perła Baroku, tam znajduje się Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej.
3. Pracownik przemysłu włókienniczego lub rzemieślnik zajmujący się wytwarzaniem tkanin oraz ich wykończeniem.
4. Kolor kwiatów lnu.
5. Przyrząd do czesania lnu.
6. Gatunek rośliny należącej do rodziny lnowatych. Pochodzi z Bliskiego Wschodu.
7. Wyrób włókienniczy o strukturze walcowatej, ciągłej, powstający przez skręcenie pasma włókien w procesie przędzenia.

ZAŁĄCZNIK nr 4

Metoda trójkąta

przyczyny podtrzymujące

